

UNIVERZITA PARDUBICE

Fakulta filozofická, Katedra sociálních věd

Posudek oponenta/vedoucího bakalářské/diplomové práce

Název práce: Analýza sociálních dopadů procesu prekarizace práce v současné společnosti

Autor/ka práce: Karolina Klimešová

Oponentka práce: Zuzana Hloušková

Karolina Klimešová předkládá k obhajobě bakalářskou práci, která dle mého názoru splňuje požadavky, kladené na závěrečné práce, a to jak po formální, tak po obsahové stránce. Soudě podle názvu, původní záměr byl poměrně ambiciózní, nakonec však byl ze zkoumání dopadů v celé „současné společnosti“ zúžen na skupinu matek-samoživitelek. Jedná se o jednu z nejohroženějších skupin na trhu práce, u kterých je pravděpodobné, že na nějaké formy prekarizované práce určitě narazíme a sociální důsledky nebudou nikterak příznivé. Rozhodně však na tomto vzorku nemůžeme zobecňovat na celou společnost a ani nic takového studentka naštěstí nečiní. Při definici „prekérní“ práce vychází především z Kellera a taxativně vyjmenovává různé formy prekarizovaných forem pracovně právních vztahů a způsobů vykonávané práce. Ráda bych k tomu podotkla, že prekarizace práce je subjektivní kategorií, odvislou od vnímání konkrétního jedince v kontextu jeho sociální situace. Dohoda o provedení práce může ženě-samoživitelce přinést mnoho nejistot, pro vysokoškoláka však může představovat vítanou svobodu ve chvíli, kdy se v rámci programu Erasmus rozhodně vyrazit do zahraničí. Zkrácený úvazek zase bývá pro osobu se zdravotním hendikepem jediným způsobem, jak se udržet na trhu práce, zatímco matka-samoživitelka ho akceptuje spíše z nutnosti. Prekarizace je úzce spjata s požadavkem flexibilizace práce, což studentka v práci velmi dobře vystihla. Flexibilizace přináší zaměstnancům i určité výhody, např. možnost sladit rodinný a pracovní život. Výhody a nevýhody těchto nových forem práce jsou samozřejmě na posouzení každého jedince a v případě vybraných informantek cítím určitou neschopnost podívat se na vlastní situaci objektivně. Nejsem si jistá, zda jim v tom uskutečněný výzkum nějak pomohl a ani sama studentka tento fakt příliš nereflektuje. Je otázkou, zda frustrace, kterou informantky prožívají, je skutečně způsobená opresí zaměstnavatelů (nejen prekarizované formy práce, ale také projevy diskriminace a viktimizace), nebo je to jen poslední kapka. Zda tedy nejsou spíše obětí společnosti, resp. převládajících genderových stereotypů, které si informantky osvojily procesem socializace a enkulturace a který jim vnukl představu, že když naplní svou stereotypní genderovou roli matky, přijde za to nějaká odměna (uznání, péče, výhody...). Jenže nic takového se ve skutečnosti neděje. Nebyla to dostatečná hodnota ani pro jejich partnery, a už vůbec ne pro zaměstnavatele. Jestliže před mateřstvím měly dveře otevřené a profesně rostly, nyní se situace změnila, nejsou perspektivní a stávají se „nepotřebnými“. To je samozřejmě v době, kdy se hodnota člověka odvíjí od jeho kariéry (a výše příjmů) hodně hořké sousto. Stěžovat si, že celý systém je nastaven na nukleární rodiny, s jejichž podporou žen-matek se prostě počítá, je sice dobrým podnětem k zamyšlení, na druhou stranu je stát (potažmo systém sociální podpory) nenechá úplně bez pomoci, žádná z informantek netrpí hladu a nežije na ulici (a ani nevykazuje index MPI), ale má možnost dosáhnout na sociální dávky, které subvencují absenci příjmů. Po několik let tyto ženy dostávají také rodičovskou dovolenou (tady si neodpustím vytknout, že studentka někdy zaměňuje rodičovskou a mateřskou dovolenou) jako určitou kompenzaci za to, že věnují svůj čas výchově potomka. Dostávají tedy peníze, aniž by musely pracovat a vytvářet nějaké produkty na trhu práce. Pokud tedy paralelně s těmito příjmy ještě hledají přivýdělek a vzhledem ke svým omezeným časovým kapacitám akceptují některou z prekarizovaných forem práce, není to tak překvapivé ani pohoršující, jako v případě č. 6, kdy už informantka není na rodičovské dovolené a z prekarizované práce plyne její hlavní a jediný příjem. Zde vidím skutečné ohrožení chudobou, jelikož její partner je OSVČ s nejistými příjmy (mimořádně, tato informantka není tudíž samoživitelkou). Pokud jde o kritiku nízkých příjmů obecně, je jisté na místě, avšak prapříčna nespočívá v prekarizaci práce, ale ve výši minimální mzdy, která je v ČR směšně nízká a také v malém rozpětí minimální a typické mzdy (modusu). Je tedy zcela logické, že za okolností „neplnohodnotného“ rozsahu práce a adekvátně ponížené mzdy se

osoba s takovým příjmem dostává pod hranici chudoby. Hlubší vhled do celého systému sociální a zaměstnanecké politiky však nelze od studentky bakalářského studia očekávat a na to, jak velké sousto si vzala, se s ním porovnala statečně. Oceňuji, že studentka se pokusila interpretovat výsledky svého výzkumu v kontextu neoliberalismu, jehož výkladu se věnovala v dobře vystavěném teoretickém východisku.

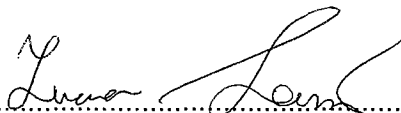
Celkový dojem z práce trochu kazí skutečnost, že výzkumná část se vyznačuje větším množstvím chyb formálního charakteru (chyby v interpunkci, nedokončené věty), zřejmě z časové tísně nedošlo na dostatečnou revizi. Přesto a s ohledem na stupeň studia, zodpovědné zpracování tématu i citlivý přístup k výzkumnému problému a jeho vyhodnocení navrhuji práci hodnotit známkou výborně.

Otázky:

Prosím studentku, zda by v rámci diskuse u obhajoby nereagovala na některou z myšlenek uvedených výše (podíl genderových stereotypů na současné situaci informantek, konflikt hodnot, příčiny chudoby...).

Z jaké příčiny informatiky hledaly jen prekarizované formy práce a neorientovaly se spíš na zaměstnavatele, kteří v rámci své firemní kultury vyvíjí vlastní nástroje pro sladování rodinného a profesního života (firemní školky, dětské koutky, sdílené pracovní místo apod.)?

Dne: 20. 5. 2016

.....
Podpis oponentky práce